

ΑΡΧΙΜΗΔΗΣ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Α. Σ. ΣΚΙΝΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΤΟΣ ΙΗ'

ΑΘΗΝΑΙ, ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1917

ΑΡΙΘ. 12.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Έργατικά σπήτια, Σ. Άγαπητού. (Συνέχεια φύλλου 11).

Η χημική κατάλυσις, Α. Σ. Σκιντζοπούλου.
Βιβλιογραφία, Μ. Μαραβέλακι.

ΕΡΓΑΤΙΚΑ ΣΠΗΤΙΑ

(Συνέχεια φυλλ. 11)

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΙ.

*Παρά ποίων δύνανται
να κατασκευασθῶσι τὰ έργατικά σπήτια.*

6. Ἐξετάσωμεν ἐν συντομίᾳ παρά ποίων εἶνε δυνατὴ ἡ κατασκευὴ ἐργατικῶν σπητιῶν.

Παρά τῶν ἰδίων ἐργατῶν.

7. Δηλαδή παρ' αὐτῶν τούτων τῶν ἐνδιαφερομένων. Λαμβανομένης ὑπ' ὄψει τῆς οἰκονομικῆς θέσεως τοῦ ἐργάτου, ὁ τρόπος οὗτος τῆς κατασκευῆς εἶνε βεβαίως δυσκολώτατος νὰ πραγματοποιηθῆ καὶ οὐδαμῶς δύναται νὰ προαχθῆ τὸ ζήτημα βασιζόμενον ἐπὶ τοιαύτης ὑποθέσεως.

Θὰ ἡδύνατο νὰ εὐρεθῆ σύστημα καθ' ὃ ὁ ἐργάτης, ἀποφασίζων νὰ ἐγείρῃ οἶκημα συμφώνως πρὸς τοὺς εἰδικούς κανόνας τῶν ἐργατικῶν σπητιῶν καὶ δανειζόμενος τὸ μεγαλειτερον μέρος τῆς ἀξίας παρ' εἰδικοῦ Ταμείου συστημένου παρὰ τῶν Δημοσίων ὑπηρεσιῶν, θὰ ἡδύνατο οὕτω ν' ἀποκτήσῃ ἰδίαν κατοικίαν. — Ἄλλὰ τὸ σύστημα τοῦτο προϋποθέτει ἐργάτην μεγάλης ἀναπτύξεως καὶ συγχρόνως ποιῆς τινος ὑλικῆς ἐνημερίας, πρᾶγμα δυσῆρον εἰς τὰς ἐργατικὰς τάξεις. — Ὅθεν δικαίως οὐδὲν μέχρι τοῦδε ἐγίνε κατὰ τὴν κατεύθυνσιν ταύτην. Ἄλλ' ἐὰν ὁ ἐργάτης μεμονωμένος δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ κάμῃ τίποτε, δύναται νὰ φέρῃ ἀποτελέσματα ἐν συνεταιρισμῷ μετὰ συναδέλφων ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω.

*Παρ' ἰδιωτῶν ἐπιχειρηματιῶν
ἢ φιλανθρωπῶν*

8. Ὡς ἀπλῆ ἐπιχείρησις ἢ κατασκευὴ ἐργατικῶν σπητιῶν δὲν δύναται νὰ ἐπιτύχῃ. — Μόνον βοηθούμενον ἀπὸ φιλανθρωπικὰ αἰσθήματα ἐν ἄτομον εἶνε δυνατὸν νὰ ἐπιδοθῆ εἰς τὴν ἀνέγερσιν τοιούτων οἰκημάτων.

Πρὸ τῆς δράσεως τῶν Ἑταιριῶν καὶ τῶν Δημοσίων ὑπηρεσιῶν ἐνεφανίσθησαν ἀρκετὰ παραδείγματα φιλανθρωπῶν ἀφιερωσάντων τὴν μέριμνάν των καὶ μεγάλα ποσὰ εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ σπουδαίου τούτου ἐργατικοῦ ζητήματος.

Πρώτη ἡ κ. Ὀκταβία Χίλτων ἐν Λονδίῳ, προσέβη εἰς ἀγορὰς παλαιῶν καὶ ἀνθυγιεινῶν οἰκιῶν, ὡς μετέτρεψεν εἰς καθαρὰ καὶ εὐθηνὰ ἐργατικά οἰκήματα. — Κατόπιν, ἀπὸ τὸ 1862 μέχρι τοῦ 1894 ὁ Πάδοβν ἔλαβε θανασιᾶν πρωτοβουλίαν, διαδέσας περὶ τὰ 28 ἑκατομμύ-

ρια εἰς οἰκοδομὴν ἐργατικῶν σπητιῶν ἐν Ἀγγλίᾳ, ἀνεγείρας ἐν ὄλῳ 5070 κατοικίας ἐν αἷς ἐστεγασθησαν 20 χιλιάδες ἄτομα.

Κατόπιν τῷ 1889 ὁ Λόρδος Ἰναχ διέθεσεν ἑπτὰ ἑκατομμύρια.

Καὶ ἄλλοι ἀρκετοὶ φιλόφρονες, καίτοι μικρότεροι, ἐνεφανίσθησαν κατόπιν ἐν Γαλλίᾳ, Ἀμερικῇ, Ἰταλίᾳ, κτλ., ἀλλὰ τὰ παρ' αὐτῶν ἐπιτευχθέντα ἀποτελέσματα καίτοι βεβαίως ἀγαστά, ἐν τούτοις ὑπῆρξαν ἀνεπαρκῆ καὶ ἐντελῶς ἀσήμαντα πρὸ τοῦ ὄγκου τῶν ἐργατικῶν πληθυσμῶν, οἵτινες ἐν τῇ μεγάλῃ πλειονότητι οὐδὲ εἶδῃσιν ἔλαβον τοῦ παρὰ τῶν φιλοφρόνων παραχθέντος ἀγαθοῦ.

Παρά τῶν βιομηχανῶν.

9. Αἱ μεγάλαι βιομηχανίαι, αἱ ἀπασχολοῦσαι πολλοὺς ἐργάτας, ὧν ὁ τόπος τῆς ἐργασίας συμπύπτει ἐπὶ τῷ αὐτῷ, εἶναι ἐνδεδειγμένα ὅπως προνοήσωσι διὰ τὴν κατοικίαν τῶν ἐργατῶν των. — Ἐχουσιν ὑποχρέωσιν πρὸς τοῦτο ἀπὸ διττῆς ἀπόψεως καὶ λόγῳ φιλοφρονητικῶν καθήκοντος καὶ λόγῳ τοῦ ἰδίου συμφέροντος. — Ὁ ἐργάτης ὁ ἔχων κατοικίαν εὐθηγήν, ὑγιεινὴν καὶ ἐγγὺς τοῦ ἐργοστασίου του, εἶνε εὐρωστότερος, εὐτυχέστερος καὶ ἀποδίδει πολλαπλάσια ἐν τῇ ἐργασίᾳ αὐτοῦ. — Οἱ διευθυνταὶ τῶν βιομηχανιῶν γνωρίζουσι τοῦτο καὶ βεβαίως οἱ πλείστοι ἔχουσι πᾶσαν καλὴν διάθεσιν. — Εἶνε ὁμοῦ δίκαιον ὅπως δοθῶσι καὶ εἰς τὰς παρὰ τῶν βιομηχανικῶν ἐταιριῶν κατασκευαζομένας οἰκίας τὰ πλεονεκτήματα τὰ παρεχόμενα καὶ εἰς τὰς παρὰ τῶν ἐιδικῶν οἰκοδομικῶν ἑταιριῶν ἀνεγειρομένας τοιαύτας. — Ἐννοεῖται ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει πρέπει τὰ οἰκήματα νὰ ὑπαχθῶσιν εἰς τοὺς ὅρους τοῦ ἐιδικοῦ Νόμου, ὅστις θὰ παρέχει τὰ εἰδικὰ προνόμια.

Ἀπὸ τοῦ 1750 τὰ Ὑελοποιεῖα τοῦ Βακαρᾶ ἠκοδόμησαν σπήτια διὰ τοὺς ἐργάτας των. — Ἡ Βιομηχανικὴ ἑταιρία τῆς Μυλούζης (Ἀλσατία) εἶνε ἡ πρώτη, ἣτις ἀπὸ τοῦ 1856 μετὰ μεγάλης σοβαρότητος ἐπελήφθη τοῦ ἔργου τῆς ἀνεγέρσεως ἐργατικῶν σπητιῶν. — Ἄνευ ἐιδικῆς προστασίας, ἠκοδόμησε 1124 οἰκήματα ἀξίας 34 ἑκατομμυρίων, τὰ ὅποια μετεπώλησε μεδύσεις εἰς τοὺς ἐργάτας τῆς. — Ἐπὶ πλέον, ὅπερ ἀξιοσημειώτον, τὸ ἔργον ἐπέτυχεν καὶ οἰκονομικῶς, διότι ἡ ἑταιρία ἀπῆλυσεν τόκου 4% ἐπὶ τῶν χρημάτων τῆς.

Ἐκτοτε πολλαὶ μεγάλαι Βιομηχανικαὶ ἑταιρίαὶ κατασκεύασαν σπήτια διὰ τοὺς ἐργάτας των, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἰδιαιτέρως δύναται νὰ σημειωθῇ ἡ Γαλλικὴ ἑταιρία τοῦ Κρεζῶ

(ἣτις κατεσκεύασε 3662 σπήτια), ὁ Γερμανικὸς Οἶκος Κρούπ, καὶ πληθὺς μικρῶν καὶ μεγάλων βιομηχανικῶν ἑταιριῶν, ὅπως μεταλλεῖα, ἀνθρακωρυχεῖα, σιδηρόδρομοι κτλ.

Τέλος, ὡς προϊστάμενοι βιομηχανικῶν δέον νὰ θεωρηθῶσι καὶ οἱ Δήμοι καὶ αἱ Κυβερνήσεις οἵτινες ἀνήγειραν οἰκήματα διὰ τοὺς ἰδίους αὐτῶν ἐργάτας. — Παραδείγματα ὁ Δήμος Βουδαπέστης, τὸ Πρωσικὸν Κράτος κτλ.

Παρ' ἡμῖν ἐργατικά σπήτια κατασκεύασαν ἡ ἑταιρία τῆς Διόρφυος τῆς Κορίνθου καὶ ἡ ἑταιρία τῶν Λιπασμάτων ἐν Πειραιεῖ.

Παρ' ἀγαθοεργῶν ἑταιριῶν.

10. Τοιαῦται συναντῶνται πολλαχοῦ, ὅπως ἐν Ἀγγλίᾳ, Ἰταλίᾳ, Γαλλίᾳ, ἐπέτυχον δὲ ἰδιαιτέρως εἰς τὸ Βέλγιον. Γνωστότερα εἶνε ἡ Βελγικὴ ἑταιρία τῆς Νιβέλ, ἡ ὅποια μέρος τοῦ ἐνοικίου κατατέτει εἰς τὸ Ταμειντήριον ἐν ὀνόματι τοῦ ἐνοικιαστοῦ, ὅταν δὲ διὰ τοῦ τοκοχρεωλυτοῦ συμπληρωθῇ ἡ ἀξία τῆς οἰκίας, αὕτη γίνεται κτῆμα του. Ὅμοια ἑταιρία ἡ τῆς Ἀμβέρσης ἔκτισε 500 οἰκίας.

Παρ' ἀγωνόμων ἑταιριῶν.

11. Ὡς ἴδομεν, αὐταὶ δὲν εἶνε δυνατόν νὰ εἶνε ἀπλῶς κερδοσκοπικαί, ἀλλὰ πρέπει νὰ εἶνε ἐν μέρει καὶ φιλοφρονητικαί.

Κύριον γνώρισμα τοῦ φιλοφρονητικοῦ χαρακτῆρος τῶν ἑταιριῶν τούτων εἶνε ὅτι ἀρκοῦνται εἰς μέρος μὴ δυνάμενον νὰ ὑπερβῇ χαμηλὸν ὄριον καὶ ὅτι ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει διαλύσεως τὸ ἐνεργητικόν, τὸ ὑπερβάλλον τὸ καταβληθὲν κεφάλαιον, διανέμεται τοῖς μετόχοις.

Παρά συνεργατικῶν ἑταιριῶν.

12. Συνεργατικὴ ἑταιρία εἶνε ἐκείνη, ἣτις σκοπὸν ἔχει νὰ εὐεργετήσῃ τοὺς ἰδίους μετόχους. Ἄρα αἱ συνεργατικαὶ οἰκοδομικαὶ ἑταιρίαὶ ἔχουσι ὡς μετόχους ἐργάτας. Δύνανται ἐν τούτοις νὰ γείνωσι μέτοχοι καὶ τρίτοι, εὐποροὶ, ἐλαυνόμενοι ὑπὸ φιλοφρόνων αἰσθημάτων, ἀλλ' οὗτοι ἐννοεῖται ἀποκλείονται πάσης χρησιμοποίησεως τῶν οἰκημάτων.

Ἡ συνεργατικὴ ἑταιρία δύναται νὰ περιλαμβάνῃ εἴτε ἐργάτας ἐνὸς μόνου ἐργοστασίου, εἴτε ἐνὸς ὠρισμένου κλάδου βιομηχανιῶν, εἴτε καὶ ἀδιακρίτως αἰασθῆποτε βιομηχανίας.

Τὰς οἰκίας δύνανται ἡ συνεργατικὴ νὰ ἐνοικιάσῃ ἢ νὰ πωλῇ.

Ὁ μέτοχος προκαταβάλλει συνήθως μικρὸν μέρος τῆς ἀξίας τῆς μετοχῆς του, ἣτις μετοχῇ

εἶνε ἴση πρὸς τὴν ἀξίαν τῆς οἰκίας, κατόπιν εἰσέρχεται εἰς τὴν οἰκίαν ὡς ἐνοικιαστής, ὅταν δὲ διὰ τῶν τοκοχρεωλυτικῶν δόσεων ἀποπληρώσῃ τὴν μετοχὴν του γίνεται κύριος τῆς οἰκίας.

Ἡ συνεργατικὴ Ἐταιρία δανείζεται τὸ ὑπόλοιπον παρὰ εἰδικοῦ Ταμείου ἢ παρὰ τοῦ Δήμου ἢ παρὰ τοῦ Κράτους.

Τὸ σύστημα τῆς συνεργατικῆς Ἐταιρίας εἶνε ἄξιον μεγίστης ὑποστηρίξεως διότι ἀναπτύσσει εἰς τὴν ἐργάτην τὰ αἰσθήματα τῆς αὐτενεργείας, τῆς συνεργασίας, τῆς ἀποταμιεύσεως, τῆς διοικήσεως τῶν κοινῶν συμφερόντων κτλ. Ὄθεν ἀπὸ ἀπόψεως κοινωνικῆς δέον νὰ ἐπιδιώκῃται ἢ ἀνάπτυξις τῶν Ἐταιριῶν τούτων.

Μεγάλην ἀνάπτυξιν ἔσχον αἱ συνεργατικαὶ οἰκοδομικαὶ Ἐταιρίαι ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Γαλλίᾳ.

Παρὰ τοῦ Δημοσίου ἢ τοῦ Δήμου.

13. Ἀνεξαρτήτως τῆς οἰκοδομῆς σπητιῶν διὰ τοὺς ἰδίους αὐτῶν ἐργάτας, ὅπου τὰ Κράτη καὶ Δήμοι ἐνεργοῦσιν ὡς προϊστάμενοι βιομηχανιῶν, αἱ δημόσιαι αὐταὶ ὑπηρεσίαι καὶ ἰδίως οἱ Δήμοι ἀνήγειραν ἐνίοτε ἐργατικά σπήτια ἀπ' εὐθείας καὶ διὰ πάντας τοὺς ἐργάτας. (Ὅρα ἰδίως Ἀγγλικὰς πόλεις).

Τὸ σύστημα τοῦτο δὲν εἶνε τὸ καλλίτερον, καὶ προτιμότερον εἶνε ὅπως οἱ Δήμοι ἐνεργῶσιν ἐμμέσως διὰ τῆς ὑποστηρίξεως τῶν ἀνώνυμων ἢ συνεργατικῶν ἔταιριῶν, ἢ τοῦλάχιστον, ἐὰν ἢ ἴδρσις τῶν ἔταιριῶν τούτων δὲν ἐπιτυγχάνεται εὐχερῶς, νὰ γίνεται χρῆσις ἐμμέσου ὀργανισμοῦ τῶν λεγομένων «Αὐτονόμων Ἰνστιτούτων». Περὶ τούτων θὰ εἴπομεν τινὰ κατωτέρω.

Κτηματικαὶ Ἐταιρίαι.

14. Αἱ κτηματικαὶ Ἐταιρίαι παρέχουσι δάνειον πρὸς οἰκοδόμησιν ἐργατικῶν σπητιῶν.

Τὸ δάνειον δύναται νὰ γείνη εἴτε ἀπ' εὐθείας εἴτε διὰ μέσον ἔταιρίας ἀνώνυμου ἢ συνεργατικῆς. Τὸ τελευταῖον εἶνε τὸ προτιμότερον σύστημα.

Αἱ κτηματικαὶ ἔταιρίαι ἐφαρμόζουσι τὸ αὐτὸ σύστημα καὶ διὰ τὴν ἀγορὰν ἀγρῶν.

Τὰ κεφάλαιά των αἱ Κτηματικαὶ Ἐταιρίαι ἔξουρίσκουσι δανειζόμεναι ταῦτα ἐπὶ μικρῷ τόκῳ εἴτε παρὰ τοῦ Κράτους, εἴτε παρὰ τοῦ Δήμου, εἴτε παρὰ τῶν Ταμιευτηρίων, Ἀγαθοεργῶν Καταστημάτων, εἴτε καὶ παρὰ φιλανθρωπῶν κεφαλαίουχων.

Αὐτόνομα Ἰνστιτούτα.

15. Τὰ αὐτόνομα Ἰνστιτούτα εἶνε εἶδος ὀρ-

γανισμῶν αὐτοτελῶν, συνιστωμένων καὶ ἐξαρτωμένων παρὰ τῶν Δήμων—Ἐχρυσιν ἰδίαν περιουσίαν, τροφοδοτοῦνται παρὰ τοῦ Δήμου, ἀπολαύουσι ὀρισμένων προνομίων καὶ διοικοῦνται ὑπὸ ἀνεξαρτήτου ἐπιτροπῆς ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τοῦ Δήμου—Ὁ ὀργανισμὸς τῶν «Ἰνστιτούτων» εἶνε περίπου ὁ αὐτὸς μὲ τὰ παρ' ἡμῖν φιλανθρωπικὰ καταστήματα ὡς Νοσοκομεῖα, Βρεφοκομεῖα κτλ.

Τὰ Ἰνστιτούτα ἐπέτυχον ἰδίως ἐν Ἰταλίᾳ ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω, οὐχ ἦττον ὁμως ἀρκετὰ καλὰ ἀποτελέσματα ἔδωσαν καὶ ἐν Αὐστρίᾳ καὶ ἐν Ἑλβετίᾳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΙΙ.

Κατὰ ποίους τρόπους δύναται νὰ παρέχωνται τὰ ἐργατικά σπήτια.

16. Εἶδομεν εἰς τὸ προηγούμενον κεφάλαιον ποιοὶ εἶνε ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι δύναται ν' ἀνεγείρωσιν ἐργατικά σπήτια. Ἦδη ἄς ἐξετάσωμεν πῶς ταῦτα δύναται νὰ διατεθῶσιν εἰς τοὺς ἐργάτας. Οἱ κυριώτεροι τρόποι διαθέσεως εἶνε διὰ μὲν τὰς μεμονωμένας κατοικίας ἢ πώλησις ὑπὸ μορφὴν χρεωλυτικῶν δόσεων, συμπεριλαμβανομένων εἰς τὸ ἐνοίκιον, διὰ δὲ τοὺς «στρατιῶνας» τὸ ἀπλοῦν ἐνοίκιον. Ἡ πώλησις δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ καὶ εἰς τοὺς «στρατιῶνας» ἐὰν ἐψηφίζετο εἰδικὸς νόμος ἐπιτρέπων τὴν ἰδιοκτησίαν τμημάτων ἢ ὀρφῶν τῆς αὐτῆς οἰκίας. Ἐν τούτοις ὑπάρχουσι καὶ ἄλλοι τρόποι διαθέσεως, οὓς θέλομεν ἐξετάσει ἐν περιλήψει.

Κατοικία δωρεάν.

17. Ὁ τρόπος οὗτος τῆς διαθέσεως δύναται νὰ γείνη ἰδίως παρὰ τῶν βιομηχάνων, οἵτινες ἔχουσι πολλάκις συμφέρον νὰ παρέχωσιν οἰκήματα πρὸς κατοικίαν δωρεάν. Τὸ ἐνοίκιον, τὸ ὅποιον οὕτω δωρεῖται ἀποτελεῖ μίαν ἐμμεσον αὔξησιν τοῦ μισθοῦ. Συνήθως οἱ βιομήχανοι παρέχουσι τὰ οἰκήματα δωρεάν εἰς τοὺς παλαιότερους καὶ καλλιτέρους ἐργάτας, ὅπερ οὕτως ἀποτελεῖ μίαν ἐπιβράβευσιν καὶ ἀμοιβὴν τῶν πιστῶν ἐργατῶν. Ἄλλοτε πάλιν οἱ βιομήχανοι παρέχουσι τὰ οἰκήματα ἐπὶ ἡλαττωμένῳ ἐνοικίῳ, ἦτοι κατὰ μέρος δωρεάν.

Ἐπίσης διατίθενται εἰς τινὰς περιπτώσεις κατοικία δωρεάν διὰ τινὰς μόνον νύκτας εἰς νυκτερινὰ ἄσυλα, ἀνεγειρόμενα παρὰ τῶν Δήμων ἢ καὶ παρ' εἰδικῶν φιλανθρωπικῶν ἰδρυ-

μάτων πρὸς περιθάλψιν ἰδιαίτερων κλάσεων ἐνδεῶν, ἢ γυναικῶν, ἢ ἀνηλίκων κ. λ.

Ἐνοίκιον ἀπλοῦν.

18. Τοῦτο εἶνε σύνηθες. Πρὸ παντὸς συνηθίζεται ὅταν πρόκειται περὶ συλλεκτικῶν οἰκῶν ἢ «στρατώνων».

Εἰς τοὺς ἐργάτας ἐνοικιαστὰς ἐπιβάλλονται, ἐκτὸς τῶν συνήθων, καὶ ὄροι τινὲς εἰδικοί, ὅπως ἀπαγόρευσις ξενίζεῖν ἄλλα πρόσωπα ἐκτὸς τῶν καθ' ἑαυτὸ μελῶν τῆς οἰκογενείας, εἰδικὸς ὄρος καθαριότητος κ. λ. Συγγότατα εἰς τὴν εἴσπραξιν τοῦ ἐνοικίου παρέχονται ἐκπτώσεις π. χ. οἱ βιομήχανοι παρέχουσι πολλάκις ἐκπτώσεις ἀναλόγως τῶν ἐτῶν ὑπηρεσίας. Ἄλλοτε αἱ Ἑταιρίαι ἢ οἱ Δήμοι παρέχουσιν ἐκπτώσεις ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν τέκνων. Βιομήχανοί τινες προχωροῦσι μέχρι τῆς ἐκπτώσεως ὁλοκλήρου τοῦ ἐνοικίου ἐν περιπτώσει πολλῶν ἐτῶν ὑπηρεσίας καὶ συγχρόνως πολυμελοῦς οἰκογενείας.

Παράδειγμα.

Διὰ τοὺς ἔχοντας 4 ἔτη ὑπηρετ. καὶ 4 τέκνα ἐκπτωσ. 25%		
» » » » » 6 » » 50%		
» » » » » 8 » » 75%		
» » » » » 10 » δωρεάν.		
» » » 8 » 2 » ἐκπτώσις 25%		
» » » » » 4 » » 50%		
» » » » » 6 » » 75%		
» » » » » 8 » δωρεάν		
» » » 12 » ἄνευ τέκνων ἐκπτώσις 25%		
» » » » » καὶ 2 » » 50%		
» » » » » 4 » » 75%		
» » » » » 6 » δωρεάν		
» » » 16 » καὶ ἄνευ τέκν. ἐκπτ. 50%		
» » » » » 2 » » 75%		
» » » » » 4 » δωρεάν		
» » » 20 » ἄνευ » ἐκπτ. 75%		
» » » » » 2 » δωρεάν		
» » » ἄνω24 » » ἄνευ τέκνων δωρεάν.		

Τέκνα ὑπολογίζονται συνήθως τὰ μέχρι 16 ἐτῶν ἄγαμα. Πολλάκις ἢ ἐκπτώσις δὲν γίνεται ἀπ' εὐθείας εἰς τὸν ἐνοικιαστὴν ἐργάτην κατὰ μῆνα, ἀλλ' εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔτους, ὅποτε τὸ ἥμισυ τῷ μετροῦται καὶ τὸ ἕτερον ἥμισυ κατατίθεται εἰς τὸ Ταμειυτήριον, ὅποθεν δὲν δύναται νὰ τ' ἀναλάβῃ εἰμὴ μετὰ ἔτη τινά.

Πώλησις μετ' ἄσφασις.

19. Ἡ πώλησις κατὰ τοιοῦτον τρόπον προϋποθέτει προκαταβολὴν παρὰ τοῦ ἀγοραστοῦ μέρους τῆς ἀξίας. Αὕτη ὀρίζεται ὅσον τὸ δυνατὸν μικροτέρα, λόγῳ τῆς ἀδυναμίας τοῦ ἐργάτου νὰ συλλέξῃ ἐν οἰονδήποτε χρηματικῶν ποσόν.

Τὴν πώλησιν διὰ δόσεων ἐφαρμόζουσι αἱ ἀνώνυμοι ἑταιρίαι καὶ ἰδίως οἱ συνεργατικοὶ συνεταιρισμοί. Ἐπίσης τὴν ἐφαρμόζουσι καὶ πολλοὶ βιομήχανοι.

Ἡ διὰ δόσεων πώλησις συνδυάζεται συνηθέστατα καὶ μετ' ἀσφάλειαν θανάτου, δυνάμει τῆς ὁποίας, ἐν περιπτώσει θανάτου τοῦ οἰκογενειάρχου, ἢ ἀσφαλιστικῆ Ἑταιρίας καταβάλλει τὰς ὑπολοίπους δόσεις. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἢ ἀπορφανισθεῖσα οἰκογένεια εὐρίσκεται πρὸ ἐξησφαλισμένης στέγης, ἀκριβῶς καθ' ἣν στιγμὴν ἔχει στερηθῆ τοῦ συντηροῦντος αὐτὴν προστάτου.

Ἡ ἐπὶ πλέον ἐπιβάρυνσις διὰ τὴν ἀσφάλειαν ζωῆς δὲν εἶνε σημαντικὴ.

Λαμβανομένου τόκου 4%, ὅστις συνήθως ἐφαρμόζεται εἰς τὰς φιλανθρωπικὰς φύσεως χρεωλυτικὰς ταύτας πωλήσεις, καὶ ὑποτιθεμένης τῆς ἐξοφλήσεως ἐντὸς 25 ἐτῶν, θὰ πληρώνη ὁ ἐργάτης ἐτησίως, δι' οἰκίαν ἀξίας Δρ. 4.000 τὰ κάτωθι ποσά.

Ἡλικία ἐργάτου	Τοκοχρεωλύσιον ἀπλοῦν	Τοκοχρεωλύσιον μετ' ἀσφαλείας.
25	Δρ. 256.—	Δρ. 288,08
30	» 256.—	» 291,12
35	» 256.—	» 299,48
40	» 256.—	» 310,48

Ἡτοι ἢ ἐπὶ πλέον τῆς τοκοχρεωλυτικῆς δόσεως ἐπιβάρυνσις θέλει ἀνέλθῃ περίπου κατὰ μῆνα ἀπὸ 2.70 μέχρι 4.50 Δρ. ἀναλόγως τῆς ἡλικίας εἰς ἣν ὁ ἐργάτης συνῆψε τὴν ἀγοράν.

Ἐνοικίσις μετὰ πωλήσεως.

20. Τὸ σύστημα τοῦτο δὲν διαφέρει πολὺ τοῦ προηγουμένου.

Κατὰ τοῦτο ὁ ἐργάτης δὲν ἀγοράζει τὸ σπῆτι ἀλλὰ τὸ ἐνοικιάζει καὶ μετὰ τοῦ ἐνοικίου καταβάλλει καὶ χρεώλυτρόν τι. Μετὰ πάροδον ὁρισμένου χρονικοῦ διαστήματος γίνεται ἰδιοκτητής. Καὶ εἰς τὸ σύστημα τοῦτο δέον νὰ ἐφαρμόζεται ἢ ἀσφάλεια διὰ τὴν ἀποπληρωμὴν τῶν ὑπολειπομένων δόσεων ἐν περιπτώσει θανάτου.

Ὁ τρόπος οὗτος δὲν ἔχει τὴν εὐνοίαν τοῦ ἐργάτου, ὅστις ἀρέσκειται νὰ γίνεταί ἀμέσως κύριος τοῦ σπητιοῦ.

Δάνειον πρὸς οἰκοδομήν.

21. Κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον, ὁ προϊστάμενος βιομηχανίας, ἢ ἡ εἰδικὴ Ἑταιρία, δανείζει τὸν ἐργάτην τὸ ἀπαιτούμενον ποσόν, ὅστις

κτίζει τὸ σπήτι του ὅπως τὸ θέλει, συμμορφούμενος, ἔννοεῖται, πρὸς τοὺς γενικοὺς κανόνας ἀρχιτεκτονικῆς καὶ ἄλλους ἐπιβαλλομένους ὑπὸ τοῦ εἰδικοῦ Νόμου ἢ τῶν Κανονισμῶν περὶ ἐργατικῶν οἰκιῶν.

Οἱ ἐργάται μεγάλως ἀρέσκονται εἰς τὸν τρόπον τοῦτον, διότι οὕτω γίνονται ἀμέσως ἰδιοκτῆται, ἀλλὰ τὸ σπουδαιότερον ἐκλέγουσι τὸν τόπον τῆς κατοικίας καὶ τὸν τρόπον τῆς οἰκοδομῆς, βλέπουσι τὸ σπήτι ἀνεγειρομένον κ. λ. ἀγαπῶσι δὲ αὐτὸ περισσότερον.

Ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ συστήματος παρουσιάζει πολλὰς δυσχερείας, ἰδίως ὅσον ἀφορᾷ τὴν τακτικὴν πληρωμὴν τοῦ τοκοχρεωλυσίου τοῦ δανείου.

Ἐν τούτοις ἐφηρμόσθη εἰς ἀρκετὰ μεγάλην κλίμακα ἰδίως παρὰ τῶν μεγάλων βιομηχανῶν οἷος ὁ Κρεζῶ, Κρούπ, κ. λ. κ. λ.

Πώλησις διὰ κλήρου.

22. Ὁ τρόπος οὗτος ἐφηρμόσθη εἰς τινὰ μέρη καὶ ἰδίως ἐν Ἰταλίᾳ.

Τὸ σύστημα τοῦτο προϋποθέτει τὴν σύστασιν συνεργατικῆς ἐταιρίας, ἧς τὰ μέλη πληρῶνουν μηνιαίαν συνδρομὴν 5-10 δραχμῶν. Κατ' ἔτος διὰ κλήρου γίνονται ἰδιοκτῆται τινὲς τῶν μετόχων, οἱ δὲ οὕτως εὐνοηθέντες πληρῶνουν μηνιαίως 20-40 Δρ., ἀναλόγως τῆς ἀξίας τῆς οἰκίας καὶ τοῦ ὑπολειπομένου ἔτι πρὸς ἔξοφλησιν ποσοῦ.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ IV

Ξένη Νομοθεσία.

23. Ὅλα τὰ πεπολιτισμένα Κράτη τῆς Εὐρώπης ἐμερίμνησαν διὰ τὴν ἴδρυσιν ἐργατικῶν σπητιῶν εὐθηνῶν καὶ ὑγιεινῶν. Πρὸς τοῦτο παρεδέχθησαν νομοθεσίαν παρουσιάζουσαν ἀρκετὰς διαφορὰς. Κράτη τινὰ περὶορίσθησαν εἰς τὸ νὰ ἐνθαρρύνωσι καὶ νὰ βοηθῶσι εἴτε ἀπ' εὐθείας, εἴτε διὰ τῶν Δήμων, τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν, ὅπως τὸ Βέλγιον, ἡ Δανία, ἡ Ὁλλανδία. Ἄτερα προεχώρησαν ἐν βῆμα καὶ ἐπέτρεψαν ἐπὶ πλέον, ὡς ἡ Γαλλία, ὅπως καὶ φιλανθρωπικὰ καταστήματα καὶ ἕτερα ἰδρύματα, ἔχοντα δημόσιον χαρακτῆρα προβῶσιν εἰς οἰκοδομὴν ἐργατικῶν σπητιῶν. Ἄλλα

Κράτη, προχωροῦντα ἀκόμη περισσότερον, ἐπέτρεψαν καὶ εἰς τοὺς Δήμους νὰ οἰκοδομῶσιν, ὅπως ἐν Ἀγγλίᾳ, Γερμανίᾳ, Αὐστρίᾳ, Ἰταλίᾳ, Ἑλβετίᾳ, Ἰσπανίᾳ. Τινὰ μάλιστα, ὅπως ἡ Ἀγγλία, ἐφθασαν μέχρι τοῦ νὰ ἐπιβάλλωσιν εἰς τὸν Δήμον τὴν οἰκοδομὴν, ἕτερα, ὡς ἡ Γερμανία, οἰκοδομοῦσιν αὐτὰ ταῦτα τὰ Κράτη διὰ χρῆσιν μόνον τῶν ἰδίων ἐργατῶν καὶ ὑπαλλήλων καὶ τέλος ὑπάρχουσι καὶ Κράτη, ὡς τὸ Οὐγγρικόν, ἅτινα οἰκοδομοῦσιν ἀπ' εὐθείας καὶ διὰ τοὺς ἄλλους, πλὴν τῶν ἰδίων, ἐργάτας.

Τέλος ἐμφανίζονται καὶ δύο ἕτεροι τρόποι ἀναπτύξεως τῶν ἐργατικῶν οἰκημάτων, ἀξιοὶ προσοχῆς. Ὁ εἰς ἔγκειται εἰς τὴν ἴδρυσιν αὐτονόμων ὁργανισμῶν διὰ μέσου τῶν ὁπρίων οἱ Δήμοι ἐγκρίνουσι καὶ ἐκμεταλλεύονται τὰς οἰκίας καὶ ὁ ἕτερος συνίσταται εἰς τὴν ἴδρυσιν εἰδικῶν Ταμείων, ἅτινα ἐπὶ μικρῷ τόκῳ δανείζουσι τὸ μεγαλείτερον μέρος τῆς ἀξίας εἰς τὸν ποθοῦντα ν' ἀποκτήσῃ οἰκίαν, ἐκπληροῦσαν τοὺς ὄρισμένους ὄρους.

Εἶνε φανερόν ὅτι ἐφ' ὅσον, ὡς εἶπομεν, πρὸς ἐπιδιώξιν τοῦ σκοποῦ εἶνε ἀπαραίτητος ἡ ἐπέμβασις καὶ βοήθεια τοῦ Κράτους ὡς καὶ τῶν ἄλλων νομικῶν προσώπων οἷον Δήμων, Κοινοτήτων, Συνεταιρισμῶν διαφόρων, φιλανθρωπικῶν ἰδρυμάτων κ. λ. ὡς καὶ ἡ ἐπικουρία τῶν ἰδιωτῶν φιλανθρώπων, εἶνε ἀπαραίτητον ὅπως εἰδικὴ νομοθεσία προηγηθῇ πάσης ἐνεργείας.

Τοιαύτη εἰδικὴ νομοθεσία ὑπάρχει σχεδὸν εἰς ἅπαντα τὰ πεπολιτισμένα Κράτη, ὅπως εἰς τὴν Γαλλίαν, Ἰταλίαν, Ἀγγλίαν, Γερμανίαν, Αὐστρίαν, Ἑλβετίαν, Δανίαν, Βέλγιον, Ὁλλανδίαν, Ἰσπανίαν, Νορβηγίαν, Βραζιλίαν κ. λ.

Ἡ νομοθεσία αὕτη περιστρέφεται κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον εἰς τὰ ἑξῆς:

α') Ἰδρύει εἶδος Συλλόγων, Σωματείων ἢ Ἐπιτροπῶν κ. λ. ὅπως χρησιμεύωσιν ἄλλοτε μὲν ὡς ἀπλᾶ ὄργανα προπαγάνδας καὶ ἐπιδιώξεως τοῦ σκοποῦ, ἄλλοτε δὲ καὶ ὡς μέσον ἐπιβλέψεως τῶν ἐταιριῶν ἢ ἰδιωτῶν, οἵτινες ἀπολαμβάνουσι τοῦ προνομίου τῆς κατασκευῆς εὐθηνῶν οἰκημάτων.

β') Θεοπέζει τοὺς ὄρους, ὑφ' οὓς δύναται νὰ ἐπιτραπῇ ἡ κατασκευὴ τῶν εὐθηνῶν οἰκιῶν εἴτε εἰς Ἐταιρίας, εἴτε εἰς Συνεταιρισμούς, εἴτε καὶ εἰς ἰδιώτας.

γ') Ἐπιτρέπει εἰς τὸ Κράτος, τοὺς Δήμους, τὰς Κοινοτήτας καὶ λοιπὰ Δημόσια ἰδρύματα ὡς καὶ εἰς τὰ διάφορα δημοσίου χαρακτῆρος ἰδρύματα, οἷον Ταμιευτήρια, Φιλανθρωπικὰ Καταστήματα, Ἐκκλησιαστικὰ Ταμεία, Μονὰς κ. λ. κ. λ. νὰ ἐνισχύσωσι τὸ ἔργον τῶν εὐθηνῶν οἰκιῶν, εἴτε λαμβάνοντες μέρος ὡς μέτοχοι, εἴτε ὡς δανεισταί, εἴτε ὡς ἐγγυηταὶ τόκου, εἴτε ὡς

δωρηταί κλ. εἶτε καὶ ἀπ' εὐθείας ὡς κατασκευασταί.

Γαλλία.

24. Ἐν Γαλλίᾳ ἀπὸ εἰκοσαετίας τὸ Κράτος ἐπελήφθη τοῦ ζητήματος τῶν εὐθηνῶν σπητιῶν διὰ τῶν νόμων τῶν ψηφισθέντων τῷ 1894, 1906, 1908, 1910 καὶ 1912.

Ὁ Νόμος τοῦ 1894 προέβλεπε κυρίως:

1) Τὴν ἴδρυσιν Ἀνωτέρας Ἐπιτροπῆς τῶν εὐθηνῶν οἰκιῶν, ὡς ὄργανον συμβουλευτικοῦ.

2) Τὴν ἴδρυσιν Τοπικῶν Ἐπιτροπῶν, αἵτινες εἶχον ὡς ἀποκλειστικὸν προορισμὸν τὴν προπαγάνδαν.

3) Τὴν ἀδειαν ὅπως διαθέτωσιν εἰς εὐθηνὰ οἰκήματα τὰ μὲν φιλανθρωπικὰ καταστήματα τὸ 1/5 τῶν περιουσιῶν των, τὸ δὲ Δημόσιον Ταμεῖον τὸ 1/5 τῶν ἀποθεματικῶν κεφαλαίων τῶν Ταμιευτηρίων.

4) Τὴν ἀπαλλαγὴν τῶν εὐθηνῶν οἰκιῶν ἀπὸ διαφόρους φόρους, ὅσον οἰκοδομῶν (ἐπὶ ὄρισμένον χρόνον), χαροσήμου, εἰσοδήματος κ. λ.

5) Τὴν μεταβολὴν τῶν κληρονομικῶν διατάξεων τοῦ νόμου ἐν περιπτώσει θανάτου καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῆς μὴ πληρωθείσης ἀκόμη ἀξίας τῆς οἰκίας, ἵνα οὕτω μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἐργάτου παραμείνῃ ἡ οἰκία εἰς τὴν ὄρφανὴν οἰκογένειαν.

Ὁ Νόμος τοῦ 1906 περιλαμβάνει τὰς ἐξῆς κυριώτερας προσθήκας ἢ μεταβολάς:

1) Αἱ Τοπικαὶ Ἐπιτροπαὶ ἐκτὸς τῆς προπαγάνδας ἔλαβον καὶ δικαιοδοσίαν ἐλέγχου καὶ ἐποπτείας ἐπὶ τῶν ἐταιριῶν τῶν εὐθηνῶν οἰκιῶν.

2) Ὅρίζει εὐθηνὰ οἰκήματα ἐκεῖνα ἅτινα δὲν ἔχουσιν ἀξίαν ἐνοικίου ἀνωτέραν τῶν Δρ. 16. μηνιαίως διὰ τὰς συλλεκτικὰς οἰκίας καὶ Δρ. 55. διὰ τὰς μεμονωμένας.

3) Ἐπεκτείνεται ἡ μέριμνα τοῦ νομοθέτου καὶ εἰς τὰ ἐργατικά λουτρά καὶ τοὺς ἐργατικούς κήπους.

4) Οἱ Δήμοι καὶ οἱ Νομοὶ λαμβάνουσι τὸ δικαίωμα νὰ ἔλθωσιν εἰς βοήθειαν τῶν ἐταιριῶν ἐργατικῶν οἰκημάτων ὑπὸ μορφὴν εἴτε συμμετοχῆς, εἴτε δανείου, εἴτε ἐγγυήσεως τόκου, εἴτε δωρεᾶς οἰκοπέδων, ἀπαλλαγῆς δημοτικῶν φόρων κ.τ.λ.

Ὁ Νόμος τοῦ 1908, βελτιωθείς διὰ τοῦ Νόμου τοῦ 1912, ἐπεκτείνει τὰ ἀγαθὰ τῆς νομοθεσίας τῶν εὐθηνῶν οἰκιῶν καὶ εἰς τὴν πώλησιν μικρῶν ἀγρῶν καὶ κήπων, οὓς οἱ ἀγορασταὶ ἀναλαμβάνουσι τὴν ὑποχρέωσιν νὰ καλλιεργῶσι προσωπικῶς.

Ἡ σπουδαιότερα διάταξις τοῦ Νόμου τοῦ

1908 εἶνε ἡ συνιστώσα τὰς «Ἐταιρίας Κτηματικῆς Πίστεως» αἵτινες δανεῖζουσιν εἰς τὸν ἐπιθυμοῦντα νὰ ἀποκτήσῃ οἰκίαν ἢ ἀγρὸν τὰ 4/5 τῆς ἀξίας ἐπὶ τόκῳ λίαν εὐνοικῶ. Τὸ Κράτος προμηθεύει εἰς τὰς Ἐταιρίας ταύτας τὰ ἀπαιτούμενα κεφάλαια πρὸς 2%. Ἐπειδὴ δὲ τὸ χρῆμα στοιχίζει εἰς τὸ Γαλλικὸν Κράτος 3 1/2% ἔπεται ὅτι τοῦτο ὑφίσταται χάριν τοῦ σκοποῦ, ζημίαν 1 1/2%. Κατὰ τὸν Νόμον, τὸ Κράτος δὲν δύναται νὰ διαθέσῃ πλέον τῶν 1000 ἑκατομμυρίων διὰ τούτα δάνεια. Ὁ δανειζόμενος δέον νὰ διαθέτῃ ἤδη τὸ 1/5 τοῦ ἀπαιτουμένου ποσοῦ καὶ νὰ συνάψῃ ἀσφάλειαν ζωῆς διὰ νὰ ἧ ἐξησφαλισμένη ἡ καταβολὴ τοῦ ὑπολοίπου χρέους ἐν περιπτώσει θανάτου.

Ὁ Νόμος τοῦ 1910 ἐθέσπισεν ἀκόμη περισσότερα πλεονεκτήματα εἰς τοὺς ἀγοράζοντας ἀγρὸν πρὸς καλλιέργειαν.

Συνεπεία τῆς ἀνωτέρω σειρᾶς νομοθετημάτων ἰδρῦθησαν ἐν Γαλλίᾳ ἐν ὄλῳ 104 ἐπαρχιακαὶ Ἐπιτροπαὶ εὐθηνῶν οἰκιῶν (οἱ Νομοὶ ἐν Γαλλίᾳ ἀνέρχονται εἰς 90). Αἱ Ἐπιτροπαὶ αὗται ἐπέδιωξαν τὸν σκοπὸν τῆς προπαγάνδας, διὰ ἐπικλήσεων τοῦ τύπου, διαφημίσεων, γραφείων πληροφοριῶν, διαλέξεων, ἀρχιτεκτονικῶν διαγωνισμῶν, βραβείων πρὸς τοὺς ιδιώτας οἰτινες ἐξυγιαίνουσι καὶ βελτιοῦσι τὰ οἰκήματά των, συναγωνισμῶν μεταξὺ ἐνοικιαστῶν διὰ τὴν τάξιν καὶ καθαριότητα τοῦ οἰκήματος.

Μέχρι τοῦ 1912 εἶχον ἰδρυθῆ ἐν Γαλλίᾳ ἐν ὄλῳ 332 Ἐταιρίαὶ κατασκευῆς εὐθηνῶν οἰκιῶν, ἔχουσαι ὀλικὸν ἐταιρικὸν κεφάλαιον 51 ἑκατομμυρίων. Ἐπὶ πλέον δέον νὰ ὑπολογισθῆ εἰς τὸ ἥμισυ τοῦ ἐταιρικοῦ κεφαλαίου τὸ ποσὸν τῶν δανείων, ἅτινα συνήψαν αἱ Ἐταιρίαὶ αὗται.

Ἐκ τῶν Ἐταιριῶν τούτων 122 εἶνε ἀνώνυμοι καὶ 210. συνεργατικά.

Αἱ ἀνώνυμοι κατασκευάζουσι κυρίως οἰκίας συλλεκτικὰς (στρατιῶνας) πρὸς ἐνοικίασιν. Αἱ συνεργατικά κατασκευάζουσι σχεδὸν ἀποκλειστικῶς οἰκίας ἀτομικάς.

Ἐκ τῶν ἰσολογισμῶν τῶν ἀνώνυμων ἐταιριῶν ἐξάγεται ὅτι αὗται τῷ 1911 ἔδωσαν τὰ ἐξῆς μερίσματα:

18	ἔταιρία	ἔδωσαν	μέρισμα	ἀπὸ	3 1/4	μέχρι	4 0/0
25	»	»	»	»	3 0/0		
13	»	»	»	»	2 1/4	»	2 1/2 0/0
8	»	»	»	»	1	»	2 0/0
23	»	οὐδὲν	μέρισμα	ἔδωσαν.			

Ἐξ οὗ ἐμφαίνεται ὅτι οἱ κεφαλαιοῦχοι οἱ συνιστῶντες τὰς ἐταιρίας ταύτας δέον νὰ διέπωνται ὑπὸ φιλανθρωπικῶν αἰσθημάτων.

Αἱ συνεργατικά ἐταιρίαὶ συνιστῶνται ὑπὸ

τῶν ἐνδιαφερομένων, ὑπὸ τῶν ἐργατῶν, μικρῶν ὑπαλλήλων κ. λ. καὶ κατασκευάζουσι διὰ καταλλήλων οικονομικῶν συνδυασμῶν τὰς οἰκίας, ἅς ἀγοράζουσι αὐτοὶ οἱ ἴδιοι. Οἱ συνεταιρισμοὶ οὗτοι ἔχουσι τὴν εὐνοίαν τοῦ κοινοῦ ἐν Γαλλίᾳ.

Οἱ συνεργατικοὶ συνεταιρισμοὶ ὑπέστησαν ἐσχάτως συναγωνισμὸν διὰ τῶν Ἐταιριῶν κτηματικῆς πίστεως (Νόμος τοῦ 1908), αἵτινες δανείζουσι, τὰ 4/5 τοῦ κεφαλαίου τοῦ απαιτούμενου διὰ τὴν κατασκευὴν οἰκίας ἢ τὴν ἀγορὰν ἀγροῦ. Τὰ Ταμιευτήρια εἶχον ἐν Γαλλίᾳ κατὰ τὸ 1910 διαθέσει περὶ τὰ 10 ἑκατομμύρια εἰς τὰς ἐργατικὰς οἰκίας. Ἔτερα δὲ 22 ἑκατομμύρια διέθεσε τὸ Δημόσιον Ταμεῖον ἐκ τῶν ἐγγυητικῶν ἀποθεμάτων τῶν Ταμιευτηρίων. Τὰ ποσὰ ταῦτα εἶνε μικρά, δεδομένου ὅτι εἰς τὸ Βέλγιον τὰ Ταμιευτήρια διέθεσαν 85 ἑκατομμύρια δι' ὧν κατέστη δυνατὴ ἡ κατασκευὴ 55.000 οἰκιῶν. Ἐπίσης ἐν Γαλλίᾳ τὰ φιλανθρωπικὰ καταστήματα ὀλίγον προσέφερον, πλὴν τῆς Assistance Publique, ἣτις διέθεσε 15 ἑκατομμύρια.

Πρὸς ἔτι περισσοτέραν ἐνίσχυσιν τοῦ σκοποῦ ἐφηρμοσθῆ ἐν Γαλλίᾳ νέος Νόμος ὁ τοῦ 1912.

Ὁ Νόμος οὗτος, μεταξὺ τῶν ἄλλων ὑποστηρίζει τοὺς συνεργατικούς συνεταιρισμοὺς ὑποχρεῶν τὸ Κράτος νὰ τοῖς δανείζη, ὅπως καὶ εἰς τὰς ἑταιρίας κτηματικῆς πίστεως, ἥτοι πρὸς 2%.

Ἐπεκτείνει τὰ πλεονεκτήματα τῶν εὐθηνῶν οἰκιῶν εἰς τὰ ἐργατικὰ λουτρά καὶ τοὺς ἐργατικούς κήπους.

Ἀὔξάνει τὸ δικαίωμα συμμετοχῆς τῶν φιλανθρωπικῶν ἰδρυμάτων καὶ τοῦ Ταμιευτηρίου ἀπὸ 1/5 εἰς 2/5 τῆς περιουσίας των.

Θεσπίζει τὴν ἴδρυσιν παρὰ τῶν Δήμων εἰδικῶν «Ἰνστιτούτων εὐθηνῶν οἰκιῶν» κατ' ἀπομίμησιν τῶν Ἰταλικῶν τοιούτων, δι' ὧν θὰ δύνανται οἱ Δήμοι ν' ἀναλαμβάνωσι τὴν σχεδὸν ἀπ' εὐθείας κατασκευὴν τῶν οἰκημάτων.

Τὴν ἀπ' εὐθείας ταύτην κατασκευὴν ἐπιτρέπει ὁ Νόμος τοῦ 1912 εἰδικῶς μόνον διὰ τὰς πολυμελεῖς οἰκογενείας.

Ταῦτα εἶνε ἐν συνόψει τὰ νέα νομοθετικὰ μέτρα δι' ὧν προσεπάθησεν ὁ Γάλλος νομοθέτης νὰ ἐνισχίῃ τὴν «οἰκογενειακὴν ἑστίαν».

Ἰταλία.

26. Ἡ Ἰταλικὴ νομοθεσία ἐπιδιώκει τὴν κατασκευὴν τῶν εὐθηνῶν οἰκιῶν διὰ τῆς ἰδρύσεως ἐπιτροπῶν, συνεργατικῶν ἑταιριῶν, φιλανθρωπικῶν σωματείων, ἑταιριῶν ἀμοιβαίας βοήθειας κτλ. Συγχρόνως δὲν ἐδίστασε νὰ ἐπι-

τρέψῃ εἰς τοὺς Δήμους τὴν ἴδρυσιν σχεδὸν Δημοτικῶν ὑπηρεσιῶν εὐθηνῶν οἰκιῶν (Νόμοι τοῦ 1903 καὶ 1907). Οὗτος ὁ Νόμος ἐπιτρέπει εἰς τὰ Ταμιευτήρια, τὰς Λαϊκὰς Τραπεζάς, τὰ Ἐνεχυροδανειστήρια, τὰς Ἀσφαλείας κ. λ. νὰ παρέχωσι δάνεια εἰς τὰς Ἐταιρίας εὐθηνῶν οἰκιῶν. Τὸ ἀνώτερον ὄριον τόκων τῶν δανείων ὀρίζεται 4 1/2 %.

Ἐπίσης τὰ ἀνωτέρω δημοσίας φύσεως ἰδρύματα ἔχουσι τὸ δικαίωμα ν' ἀγοράσωσι καὶ μετοχὰς τῶν αὐτῶν ἑταιριῶν. Αἱ ἑταιρίαι δὲν δύνανται νὰ παρέχωσι μέρισμὰ ἀνώτερον τοῦ 3% καὶ ἐν περιπτώσει ἑκαθαρίσεως οἰκόμετοι μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ κεφαλαίου, δὲν λαμβάνουσιν εἰμὴ μόνον τὸ 1/5 τοῦ ἐνεργητικοῦ, τοῦ ὑπολοίπου μεταβιβαζομένου εἰς τὸ Ταμεῖον τῶν Συντάξεων.

Παρέχονται ὑπὸ τοῦ Νόμου πολλαὶ ἀτέλειαι, οἷον χαρτοσήμον, φόρου οἰκοδομῶν, φόρον εἰσοδήματος τῶν μετοχῶν καὶ ὁμολογιῶν κλ.

Τὰ πλεῖστα τῶν ἄνω εὐεργημάτων παρέχονται καὶ εἰς τὰ οἰκήματα τὰ κατασκευαζόμενα παρὰ ἰδιωτῶν βιομηχανῶν ἢ μεγάλων κτηματιῶν διὰ τοὺς ἐργάτας των καὶ ὑπαλλήλους, καλλιεργητὰς κλ.

Οἱ Δήμοι δύνανται νὰ κατασκευάζωσι οἰκήματα διὰ τὰ παρέχωσι πρὸς ἐνοικίαισιν εἰς οἰκογενείας μὴ ἀπολαούσας εἰσόδημα ἀνώτερον τῶν 1600 λιρῶν Ἰταλικῶν.

Τέλος ὁ Νόμος προβλέπει τὴν ἴδρυσιν αὐτονομῶν «Ἰνστιτούτων», διὰ μέσου τῶν ὁποίων οἱ Δήμοι διενεργοῦσι τὴν κατασκευὴν εὐθηνῶν οἰκιῶν.

Τοιαῦτα Ἰνστιτούτα ἰδρύθησαν εἰς Πάδοβαν (1900) Ρώμην (1904), Μόδεβαν (1904), Βολωνίαν (1906), Γένουαν (1907), Τουρῖνον (1907), Νεάπολιν (1908), Μιλάνον (1908), Φλωρεντίαν (1909) κ. τ. λ.

Τὰ Ἰνστιτούτα ταῦτα εἶνε ἰδρύματα δημοτικά, ἀπολαμβάνοντα ὅμως ποιᾶς τινος αὐτονομίας. Τὸ Ἰνστιτούτον π. χ. τοῦ Μιλάνου ἔχει κεφάλαιον 13 ἑκατομμυρίων, ἐξ ὧν 10 κατέβαλλεν ὁ Δήμος.

Τὰ μέλη τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἰνστιτούτου ὀρίζονται κατὰ τὰ 2/3 ὑπὸ τοῦ Δήμου τοῦ Μιλάνου.

Τὸ Ἰνστιτούτον τῆς Ρώμης ἰδρύθη διὰ δωρεᾶς 700 χιλιάδων φρ. παρὰ τοῦ Δήμου 100 χιλ. παρὰ τοῦ Ταμιευτηρίου Ρώμης, 100 χιλ. παρὰ τοῦ Νομοῦ Ρώμης καὶ δωρεῶν οἰκοπέδων παρὰ τοῦ Δήμου καὶ τινων Τραπεζῶν.

Οἱ ἀνωτέρω ὀργανισμοὶ φαίνονται ὑποσχόμενοι ἐπιτυχίαν. Ὅμοιοι ἢ ἀνάλογοι ἔχουσιν ἰδρυθῆ ἐπιτυχῶς καὶ ἐν Αὐστρίᾳ (Τεργέστη) Ἐλβετίᾳ (Γενεύη) κτλ.

Ἡ Ἰταλικὴ νομοθεσία ἔφερε τὰ ἐξῆς ἀπο-

τελέσματα. Εἰς τὴν Βενετίαν τὸ ἰδρυθὲν αὐτόνομον Ἰνστιτούτον διέθεσε 3 1/2 ἑκατομμύρια, τὸ μέγιστον μέρος τῶν ὁποίων ἐδόθη παρὰ τοῦ Δήμου. Ὁκοδομήθησαν 14 ὁμάδες οἰκιῶν, αἵτινες ἐνοικιάσθησαν κατὰ προτίμησιν εἰς τὰ πολυμελεστέρας καὶ πτωχότερας οἰκογενείας.

Εἰς τὴν Πάδουαν ὁ Δήμος ἀνήγειρεν ἀπ' εὐθείας 270 οἰκίας, τὸ δὲ αὐτόνομον Ἰνστιτούτον ὠκοδόμησεν ὁλόκληρον ἐργατικὴν συνοικίαν.

Ἡ πόλις τῆς Βερόνας πρόκειται νὰ οἰκοδομηθῇ ἀπ' εὐθείας 500 κατοικίας, δανειζομένη 2 ἑκατομμύρια παρὰ τοῦ Ταμιευτηρίου πρὸς 3 3/4 %.

Τὸ Ἰνστιτούτον τῆς Γενοῦσης ὠκοδόμησεν 190 κατοικίας ἐντὸς 4 ὁμάδων κτιρίων.

Τὸ Ἰνστιτούτον τοῦ Τουρίνου προικοδοτήθη δι' ἑνὸς ἑκατομμυρίου παρὰ τοῦ Δήμου ὠκοδόμησε 39 κτίρια, περιέχοντα 3700 δωμάτια.

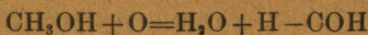
(Ἐπεταὶ συνέχεια)

Σ. ΑΓΑΠΗΤΟΣ
Μηχανικός

Η ΧΗΜΙΚΗ ΚΑΤΑΛΥΣΙΣ

Τὰ φαινόμενα τῆς χημικῆς καταλύσεως εἶναι γνωστά πρὸ πολλῶν ἐτῶν, ἐπὶ μακρὸν ὄμως χρόνον ἔμειναν ἀνεξήγητα. Καταλυτικὸν φαινόμενον π. χ. εἶναι ἡ ἔνωσις τοῦ ὑδρογόνου καὶ τοῦ ὀξυγόνου διὰ σπείρας λευκοχρῦσου διαπύρου. Ἡ ἔνωσις τῶν δύο ἀερίων διὰ τοῦ μέσου τούτου δύναται νὰ ἐξακολουθήσῃ ἐπ' ἄοριστον, χωρὶς ἡ σπείρα τοῦ λευκοχρῦσου νὰ ὑποστῇ τὴν ἐλαχίστην ἀλλοίωσιν. Τὴν αὐτὴν ἐνέργειαν ἔχει ὁ λευκόχρυσος καὶ ὑπὸ τὴν πορώδη αὐτοῦ μορφήν ὡς σπόγγος λευκοχρῦσου, ἀλλὰ καὶ σύνηδες χωνευτήριον λευκοχρῦσου διαπυρωθὲν διὰ λύχνου Bunsen δύναται ν' ἀναφλέξῃ τὸ σβεσθὲν φωτιάριον ἐν ὄσφ εἶναι ἀκόμη διάπυρον.

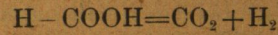
Ἄλλην καταλυτικὴν ἀντίδρασιν ἔχομεν τὴν ὀξειδωσιν τοῦ μεθυλοπνεύματος διὰ τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ὀξυγόνου ἐπὶ παρουσίᾳ διαπύρου συρματίων χαλκοῦ ἢ διαπύρων ἀνθράκων, ἧτις παρίσταται διὰ τῆς ἐξισώσεως

ἐκ τῆς ὁποίας βλέπομεν ὅτι κατὰ τὴν κατάλυσιν παράγονται δύο προϊόντα, ὕδωρ καὶ ἀλδεϋδῆ τοῦ μυρμηκικοῦ ὀξέος. Ἡ ἀντίδρασις

αὕτη εἶναι ἡ βᾶσις τῆς μεθόδου τοῦ Trillat πρὸς παραγωγὴν τῆς ἀγοραίας καὶ τόσον χρησίμου πρὸς ἀπολύμανσιν φορμόλης, ἧτις δὲν εἶναι παρὰ διάλυμα 40 % ἀλδεϋδης τοῦ μυρμηκικοῦ ὀξέος.

Ἄλλο φαινόμενον καταλύσεως εἶναι ἡ ἀποσύνθεσις τοῦ μυρμηκικοῦ ὀξέος πρὸς ἀνθρακικὸν ὀξὺ καὶ ὑδρογόνον διὰ σπόγγου τοῦ στοιχείου ροδίου κατὰ τὴν ἐξίσωσιν

τοῦ ροδίου μὴ ὑφισταμένον, μὲ οἰανδήποτε παράτασιν τῆς καταλύσεως, οὐδεμίαν ἀλλοίωσιν. Καταλυτικὸν ἐπίσης φαινόμενον εἶναι ἡ βιομηχανικὴ παραγωγὴ τοῦ τριοξειδίου τοῦ θείου ἢ ἀνυδρίτου τοῦ θεικοῦ ὀξέος ἐκ διοξειδίου τοῦ θείου καὶ ἀτμοσφαιρικοῦ ὀξυγόνου διὰ μέσου ἀμιάντου λευκοχρῦσωθέντος καὶ διαπύρου μέχρι 400°. Ἐὰν ὁ λευκόχρυσος δι' οὗ ἐποτίσθῃ ὁ ἀμιάντος δὲν ἀλλοιωθῇ δι' ἀκαθαρσιῶν τοῦ διοξειδίου τοῦ θείου ὡς λ. χ. τοῦ ἀρσενικοῦ χουκαπνοῦ, ὁ μεσίτης οὗτος τῆς καταλύσεως οὐδεμίαν ὑφιστάμενος ἀλλοίωσιν διὰ τῶν ἐνουμένων δύο ἀερίων δύναται νὰ χρησιμεύῃ πρὸς τοιοῦτον σκοπὸν ἐπ' ἄπειρον. Κύριον λοιπὸν γνώρισμα τῶν καταλυτικῶν φαινομένων εἶναι ἡ εὐστάθεια, ἡ ἔλλειψις δηλαδὴ πάσης ἀλλοιώσεως τοῦ μεσολαβοῦντος σώματος, εἴτε λευκόχρυσος εἶναι ταῦτα, εἴτε χαλκὸς ἢ ρόδιον, ἢ ἀπεριόριστος ἐπομένως ἐνέργεια τοῦ καταλύτου.

Τὰ παραδείγματα ταῦτα ἀποδεικνύουσιν ὅτι ἡ κατάλυσις ἄλλοτε μὲν εἶναι φαινόμενον χημικῆς ἐνώσεως ὡς προκειμένον περὶ ὑδρογόνου καὶ ὀξυγόνου, ἢ θειώδους ὀξέος καὶ ὀξυγόνου, ἄλλοτε δὲ φαινόμενον χημικῆς ἀποσυνθέσεως ὡς προκειμένον περὶ μυρμηκικοῦ ὀξέος. Αἱ καταλυτικαὶ ἀντιδράσεις ἀπέκτησαν μεγάλην σημασίαν ἰδίως κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους κατὰ τοὺς ὁποίους μετετέθησαν ἀπὸ τοῦ χημικοῦ ἐργαστηρίου εἰς τὰ χημικὰ ἐργοστάσια. Ἐννοεῖται ὅτι πρὸς ταῦτα πολλὰ δυσκολία ἔπρεπε νὰ νικηθῶσι. Οὕτως ἡ καταλυτικὴ παραγωγὴ τοῦ τριοξειδίου τοῦ θείου, ἀπλουστάτη θεωρητικῶς ἢ ὑπὸ μικρὰν κλίμακα, ἀπήτησε δεκαετίαν πειραμάτων καὶ δαπάνην ἑκατομμυρίων ὅπως εὐδοκίμησῃ καὶ βιομηχανικῶς. Ὅπως εἶδομεν, ἡ ἀντίδρασις αὕτη γίνεται εἰς θερμοκρασίαν 400° διὰ τοῦ λευκοχρῦσου ὡς καταλύτου, ἀποτεθειμένου ὑπὸ κονιώδη μορφήν ἐπὶ ἀμιάντου πρὸς ἀνάπτυξιν ἐπιφανείας. Ἡ παραγωγὴ ὁμως τοῦ τριοξειδίου τοῦ θείου συνοδεύεται μὲ μεγάλην παραγωγὴν θερμότητος, ἡ ὁποία ὑπερθερμαίνουσα τὸν καταλύτην προκαλεῖ ἀκριβῶς τὴν ἐναντίαν ἀντίδρασιν, ἀποσυν-